

KERK +lever

Uitneembaar bewaarboekje
met alle zondagslezingen
en commentaar
tot 2 december!



Klapstoel
Maria 'Prutske'
De Baets

Veertig jaar
'Populorum
progressio'

Gratis
naar
de film

blz. 7

blz. 14-15

blz. 22

VWEEKBLAD — NUMMER 45 — 7 NOVEMBER 2007

antwerpen brugge gent mechelen hasselt

BAILLEUL aan de Frans-Belgische grens. Na een helletocht van vier uur, te wijten aan werkzaamheden en ongevallen, en onze bestemming binnen spreekwoordelijk handbereik, hebben we schoon genoeg van de file. We verlaten de Route Nationale en slaan de eerste de beste zijstraat in. En zie, aan de voet van de heuvel ontvouwen zich in een schitterend herfstzonnetje de gemeentelijke begraafplaats van Bailleul en haar militaire extensie. We weten meteen waar we moeten zijn tussen de 4.400 graven van Britse en Duitse soldaten. „Afzijdig van de anderen, meestal links achteraan”, hadden we gelezen in Gwynnie Hagens beknopte maar zeer lezenswaardige licentiaatsverhandeling over het Chinese Labour Corps (CLC). De auteur, inmiddels actief in de Europese chocolademarkt, is vandaag helaas niet van de partij.

Op de vermoede plek inderdaad 31 kenmerkende grafstenen, op een top Commonwealth War Graves Commission (CWGC), maar bij nader toezien een tikje exotisch. Onder één van de drie geijkte Engelstalige opschriften (*Opdat de doden zouden leven, Een goede reputatie is eeuwig, Getrouw tot het einde*) sierlijke Chinese karakters: de naam van de overledene en – soms – de geboorteplaats en provincie van herkomst. Daaronder het identificatienummer in het CLC, maar geen leeftijd.

Koelie nummer 29009, overleden op 15 november 1917, kreeg een nieuwe zerk. Het gevolg van Gwynnie's vaststelling in 1995 dat twee verschillende graven dezelfde naam droegen. Voor deze Li Che Mou werd blijkbaar geen Chinese steenhouwer gevonden, want zijn naam prijkt er in westers schrift. „Voor een Chinees is het vreselijk je karakters te verliezen”, zucht Philip Vanhaelemeersch.

Raar volkje

Chinezen die vandaag willen uitzoeken waar precies in het verre België of Noord-Frankrijk overgrootvader zijn laatste rustplaats vond, zijn eraan voor de moeite. De Chinese karakters werden op goed geluk omgezet naar westers schrift, zodat de naamlijsten van de CWGC geen uitsluitel bieden. „Er zit voorlopig dus niets anders op dan daadwerkelijk de begraafplaatsen afschuimen”, aldus Philip. Voorlopig, aangezien hij elk vrij moment de regio van de Ieperboog volop uitkamt en nauwgezegt alle Chinese namen regis-

Wat het Chinese Labour Corps betekende voor Vlaanderen

Om en bij de tweeduizend kerngezonde Chinese jongemannen, de meeste uit de provincie Shandong, gaven in 1917 en 1918 hun leven voor de geallieerde oorlogs-inspanning aan het westelijke front. De hoogste tijd dat ze een gepast eerbetoon krijgen, vindt Philip Vanhaelemeersch van het Ferdinand Verbiestinstituut in Leuven.

Peter Gordts

Koelies voor de overwinning

treert. Dat moet resulteren in een betrouwbaar bestand dat – wie weet – ooit via het internet wordt geraadpleegd.

De koelies in deze begraafplaats werden na de wapenstilstand uit verschillende begraafplaatsen in Vlaanderen hier samengebracht. Zij behoren tot de 150.000 of wat Chinezen die tijdens de Eerste Wereldoorlog werden ingezet in de geallieerde oorlogspanning. Eerst door de Franse en vervolgens door de Britse overheid werden zij gerekruteerd als arbeidskracht en met een strikt contract van drie of vijf jaar. Vanhaelemeersch: „Ze werden na een meedogenloze medische selectie ingehuurd om tien uur per dag wegen aan te leggen, loopgraven te spitten en schuilplaatsen te bouwen, schepen te lossen, treinen te laden, dienst te doen in werkateliers of op het veld. Geen van hen werd ingezet aan het front, zoals trouwens contractueel vastgelegd.”

Blijkens Gwynnie's verhandeling werden de koelies aan het westfront naar Chinese normen prima betaald: 1 Franse frank per dag. Dat inkomen was verzekerd, net als het onderhoud van de achterblijvende familieleden. Er was bovendien de garantie van reparatie én een behoorlijke compensatie in geval van overlijden.

Sinds 1914 popelde de kersverse Chinese Republiek om deel te nemen aan de oorlog tegen Duitsland. Ze hoopte al doende zich een evenwaardige plaats te veroveren in de wereld der naties, naast haar machtige en opringerige buur Japan. Om de zonen van het Land van de Rijzende Zon niet voor het hoofd te stoten, was gewapende inzet van Chinezen uitgesloten. Maar aangezien de taaheid en de trouw van de koelie legendarisch waren...

Vlakbij de Britse begraafplaats van Reningelst in Vlaanderen rijden we onhandig lek. Terwijl wij het wiel vervangen, slaan Philip en onze reisgezel Lim Chun Shyong een praatje met passanten. De oudere dame weet meteen waarover ze het hebben. „Van de verhalen van mijn grootouders. In putje winter schaalden de Chinese arbeiders zich rond de kachel, een nat deken over de knieën! Raar volkje, die *Tsings*... Maar ze waren wel lief, de *dutsen*. En ze konden hard werken.”

De Chinese arbeiders werden ondergebracht in nissenhutten in kampen vlakbij hun werkplek. Ze werden behoorlijk gevoed en gekleed, beschikten zelfs doorlopend over warm water.

Lees verder op bladzijde 20



© Peter Gordts